

10. Sınıf Felsefe 1. Dönem 1. Yazılıya Hazırlık Soruları — Cevap Anahtarı

1. (10 puan) Antik Yunan'da Pythagoras'ın kendisini 'bilge' (sophos) olarak değil, 'bilgeyi arayan, bilgiyi seven' (philosophos) olarak tanımlaması, felsefi bilginin doğasına ve filozofun konumuna ilişkin köklü bir zihniyet dönüşümünü temsil eder. Bu dönüşüm, bilgiyi bir mülk olarak edinmek yerine ona yönelen bitimsiz bir arayış biçimini öne çıkarır. Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi bilginin ve filozofun bu tanımından çıkarılabilecek en kapsamlı yargıdır?

C) Felsefi etkinlik, ulaşılan sonuçtan ziyade soru sorma ve yolda olma halinin bizzat kendisidir. ✓

Çözüm: Parçada Pythagoras'ın tanımı üzerinden felsefenin 'bilgeyi arama' (yolda olma) süreci olduğu, sonuçtan çok sürece odaklandığı vurgulanmaktadır. C seçeneği bu durumu en kapsamlı şekilde ifade eder. A ve B seçenekleri felsefenin dogmatik ve mutlakçı yaklaşımından uzak doğasına ters düşer; D seçeneği felsefeyi uygulamalı bir bilim olarak nitelendirir, E seçeneği ise filozofun bilgelik iddiasında bulunduğunu savunur ancak filozof bilgiyi arayan kişidir, sahip olduğunu iddia etmez.

Kazanım: Felsefi metinleri yorumlama ve ana fikre ulaşma [\[Anlama\]](#)

2. (10 puan) Günümüz bilgi toplumunda bireyler, dijital mecraların ve kitle iletişim araçlarının sunduğu yoğun enformasyon akışı altında, olayları derinlemesine irdeleme fırsatı bulamadan hazır kanaatler edinmektedir. Felsefe, bireyin bu enformasyon bombardımanı karşısında akıl yürütme becerisini devreye sokmasını sağlayarak onu edilgen bir alıcı konumundan çıkarır. Toplumsal düzeyde ise farklı dünya görüşlerinin, inançların ve yaşam tarzlarının çatışmak yerine uzlaşma içinde var olabilmesine zemin hazırlayan rasyonel bir diyalog ortamı kurar. Bu parçadan hareketle felsefenin bireysel ve toplumsal işlevi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

B) Bireyin dogmatik kabullerden arınmasını sağlarken toplumsal yaşamda önyargısız ve uzlaşma merkezli bir kamusal alan kurar. ✓

Çözüm: Parçada felsefenin bireyi hazır kanaatlerden ve edilgenlikten kurtararak dogmatik kabullerden arındırdığı, toplumsal düzeyde ise farklı görüşlerin uzlaşma içinde var olabileceği önyargısız ve rasyonel bir diyalog ortamı kurduğu vurgulanmaktadır. B seçeneği felsefenin hem bireysel aydınlanma hem de toplumsal barış ve uzlaşma işlevini eksiksiz karşılamaktadır.

Kazanım: Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerini metinden hareketle ayırt etme ve analiz etme [\[Analiz\]](#)

3. (10 puan) Antik Yunan'da felsefenin doğuşunu sadece mitolojik açıklamaların terk edilmesi veya pratik bilgi birikimiyle açıklamak eksik kalır; çünkü Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarında da benzer bir astronomi ve geometri birikimi vardı ancak bu medeniyetlerde felsefe doğmamıştı. İyonya ve Atina gibi şehir devletlerinde (polis) felsefenin ortaya çıkmasını sağlayan asıl zihniyet ve sosyopolitik dönüşümün temelinde aşağıdakilerden hangisi yer alır?

B) Bilginin otorite veya gelenek yerine kamusal alanda tartışmaya, eleştiriye ve rasyonel gerekçelendirmeye açılması ✓

Çözüm: Antik Yunan'da felsefenin doğuşu, toplumun örgütlenme biçimindeki (polis kültürü ve yurttaşlık bilinci) değişimlerle doğrudan ilişkilidir. Mısır ve Mezopotamya'da bilgi, tapınaklarda rahiplerin tekelinde kutsal ve dogmatik bir karakter taşıırken; Yunan şehir devletlerinde özgür yurttaşların agorada eşit haklarla (isonomia) tartışabilmesi, kararları akıl ve argüman yoluyla savunmasını gerektirmiştir. Bu kamusal tartışma ortamı, düşüncenin otoriteye değil eleştiriye ve rasyonel temellendirmeye dayanmasını sağlayarak felsefi düşüncenin doğmasını zemin hazırlamıştır.

Kazanım: Felsefi düşüncenin doğuş koşullarını sosyopolitik ve tarihsel bağlamıyla analiz edebilme [\[Analiz\]](#)

4. (10 puan) Felsefi sorular, gündelik yaşamın pratik eylemlerinden ya da bilimsel araştırmaların olgusal sınanabilirliğinden farklı olarak, soruyu soran öznenin kendi zihinsel ve kavramsal zeminini de soruşturmaya dahil ettiği bir yapıya sahiptir. Örneğin, bir bilim insanı 'Zihin nasıl çalışır?' sorusunu nörolojik verilerle yanıtlarken, bir filozof 'Zihnin sınırlarını sorgulayan bu bilincin kendisi nedir?' sorusuyla yöneldiği nesneyi değil, o nesneye yönelen kendi düşünme edimini sorgular. Bu durum, felsefi soruların sadece dışsal bir nesneye değil, bizzat soruyu soran öznenin kendisine ve düşünme eylemine geri dönmesini gerektirir.

Bu parçada felsefi soruların aşağıdaki özelliklerinden hangisi vurgulanmaktadır?

B) Refleksif bir derinleşmeyle düşünme üzerine düşünmeyi gerektirmeleri ✓

Çözüm: Parçada felsefi soruların, soruyu soran öznenin kendi zihinsel zeminini ve düşünme edimini sorgulama konusu yapması, yani yöneldiği nesne yerine o nesneye yönelen bilincin kendisine geri dönmesi anlatılmaktadır. Bu durum felsefedeki 'refleksif olma' (düşünme üzerine düşünme) özelliğidir. Çeldiriciler felsefenin diğer özelliklerine (yığılımlılık, evrensellik vb.) veya yanlış tanımlara değinerek güçlü bir çeldirme sağlamaktadır.

Kazanım: Felsefi metinleri analiz ederek felsefi kavramları ve soruların ayırt edici niteliklerini açıklayabilme [\[Anlama\]](#)

5. (10 puan) Felsefi sorular, soruldukları andaki nesnelliği aşarak soranı da soruşturmanın nesnesi haline getiren, yanıtlarından ziyade açtığı ufukla değer kazanan sorulardır. Bu niteliğiyle felsefi bir soruyla karşılaşan bireyin aşağıdakilerden hangisini yapması beklenemez?

B) Soruya verilecek nihai ve herkesçe kabul edilecek kesin bir yanıt bulmaya odaklanması ✓

Çözüm: Felsefi sorular, bilimsel veya olgusal sorulardan farklı olarak herkese göre değişmeyen, nihai ve tek bir kesin sonuca ulaşmayı amaçlamaz; aksine, yanıtları sürekli tartışmaya açık olan, soruşturmanın kendisini ve anlamı derinleştiren sorulardır. Bu nedenle felsefi bir soruyla karşılaşan bireyin 'kesin ve herkesçe onaylanacak nihai bir yanıt' bulmaya odaklanması felsefi düşüncenin doğasına aykırıdır.

Kazanım: Felsefi sorgulama ile dogmatik düşünceyi ayırt etme [\[Analiz\]](#)

6. (10 puan) Felsefe, toplumsal alanda egemen olan önyargıları ve dogmatik kabulleri sarsarak bireylere eleştirel bir perspektif kazandırır. Bu süreçte birey, toplumsal normları sorgularken aynı zamanda kendi iç dünyasındaki ezberleri de yapıbozuma uğratar. Bu durum, bireyin toplumsal yapı içerisindeki konumunu yeniden tanımlamasına ve farklı yaşam biçimlerine karşı hoşgörölü bir uzlaşi kültürü geliştirmesine zemin hazırlar. Bu açıklamadan hareketle felsefenin bireysel ve toplumsal işlevi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

D) Toplumsal yapıların değışmez ve mutlak kurallarla kalıcılaşmasını güvence altına almak ✓

Çözüm: Parçada felsefenin önyargıları, dogmatik kabulleri ve ezberleri sorgulatarak bireyi özgürleştirdiği ve toplumsal uzlaşiya katkı sunduğu vurgulanmıştır. Ancak felsefe, toplumsal yapıların değışmez ve mutlak kurallarla kalıcılaşmasını savunmaz; aksine her türlü dogmatik ve mutlak yapıyı eleştiri süzgecinden geçirir. Bu nedenle D seçeneği felsefenin işleviyle çelişmektedir.

Kazanım: Felsefi metin üzerinden argümanları analiz etme ve çelişkili ifadeleri ayırt etme [Analiz]

7. (10 puan) Toplumsal yaşamda farklı kültürlerin, inançların ve dünya görüşlerinin bir arada bulunduğu ortamlarda, uzlaşi kültürünün gelişmesi ve ortak bir paydada buluşulması hayati önem taşır. Felsefe, topluma bu noktada rasyonel bir zemin sunarak çeşitli işlevler yerine getirir. Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefenin toplumsal işlevleri arasında yer almaz?

C) Toplumdaki ekonomik eşitsizlikleri doğrudan ortadan kaldıracak pratik projeler üretme ✓

Çözüm: Felsefe teorik ve eleştirel bir disiplindir; ekonomik eşitsizlikleri doğrudan ortadan kaldıracak pratik projeler üretmek felsefenin değil, ekonomi ve sosyal politikaların alanıdır. Diğer seçenekler felsefenin toplumsal işlevleri arasındadır.

Kazanım: Felsefenin toplumsal işlevlerini ayırt etme ve sınırlarını belirleme [Değerlendirme]

8. (10 puan) Gündelik sorular anlık pratik sorunları çözmeyi, bilimsel sorular ise olgusal olguları deneysel yöntemlerle açıklamayı amaçlar. Felsefi sorular ise bu alanların ötesine geçerek var olanın özünü, anlamını ve temel kabullerini sorgular. Bu bağlamda, felsefi soruların karakteristik özellikleri üzerine düşünen bir araştırmacının aşağıdakilerden hangisini savunması beklenemez?

C) Pratik yaşamın akışını kolaylaştıracak teknik çözümler ve reçeteler sunmayı hedeflediğini ✓

Çözüm: Felsefi sorular günlük yaşamın pratik kaygılarından, fayda sağlama amacından ve anlık sorunları çözme ihtiyacından bağımsızdır. Dolayısıyla felsefi soruların pratik yaşamı kolaylaştıracak teknik çözümler veya reçeteler sunma gibi bir hedefi yoktur; bu nitelik bilimsel, teknik veya pratik sorulara aittir. A, B, D ve E seçenekleri felsefi soruların özü sorgulayan, açık uçlu, eleştirel ve kavramsal özelliklerini doğru açıklamaktadır.

Kazanım: Felsefi soruları diğer soru türlerinden (gündelik, bilimsel) ayırt etme ve karakteristik özelliklerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme [Analiz]

9. (10 puan) Bir filozof, düşünce ve dilin iç içeliğini şu şekilde ele alır: "Dil, yalnızca düşüncelerimizi dış dünyaya yansıtan şeffaf bir cam değildir; aksine, zihnimizin dünyayı hangi kategorilerde algılayacağını ve deneyimleyeceğini önceden belirleyen aktif bir prizmadır. Dilin bize sunduğu gramer yapıları ve kelime dağarcığı, zihinsel hareket alanımızın sınırlarını çizer. Yeni bir felsefi problemi kavramak veya henüz adlandırılmamış bir soyut durumu düşünmek, ancak mevcut dilsel formların dönüştürülmesiyle mümkündür."

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

C) Dilsel yapılar, insanın dış dünyayı algılama ve düşünme biçimini biçimlendirir. ✓

Çözüm: Parçada dilin düşünceyi yansıtan pasif bir araç olmadığı, aksine zihnin dünyayı algılayış biçimini ve sınırlarını belirleyen aktif bir unsur olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum, dilsel yapıların düşünceyi ve algıyı şekillendirdiğini gösterir (C seçeneği). Diğer seçenekler parçadaki temel sav ile çelişmektedir.

Kazanım: Felsefi metin çözümleme ve ana düşünceyi kavrama [\[Anlama\]](#)

10. (10 puan) Bir filozof, dilin düşünce üzerindeki biçimlendirici gücünü şu şekilde açıklar: "İnsan zihni, dış dünyadan gelen karmaşık uyarıcıları ve ham deneyimleri dilin örmüş olduğu kavramsal ağlar olmadan düzenleyemez. Kavramlar, nesneleri ve olayları birbirinden ayırmamızı sağlayan zihinsel araçlardır; ancak bu araçlar aynı zamanda düşüncemizi belirli kalıplar içine hapsederek farklı ihtimalleri görmemizi engeller." Bu parçaya dayanarak dil ve düşünce ilişkisiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

C) Dil, düşünceyi somutlaştırırken aynı zamanda onu belirli bir kalıba hapseder. ✓

Çözüm: Parçada dilin kavramsal ağlar aracılığıyla düşünceyi düzenlediği ve yapılandığı, ancak bu durumun aynı zamanda düşünceyi belirli kalıplar içine hapsederek sınırlandığı ifade edilmiştir. Bu durum dilin düşünceyi görünür kılarken aynı zamanda sınırlandıran ikili yapısına vurgu yapar. C seçeneği metnin ana fikrini doğrudan desteklemektedir.

Kazanım: Felsefi metin analizi ve kavramsal ilişkilendirme [\[Analiz\]](#)

Belirtke Tablosu

Konu	Anlama	Analiz	Değerlendirme	Toplam
Felsefenin Anlamı ve Tanımı	1			1
Felsefenin Bireysel ve Toplumsal İşlevi		2	1	3
Felsefi Düşüncenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi		1		1
Felsefi Soruların Karakteristik Özellikleri	1	2		3
Düşünme ve Dil Arasındaki İlişki	1	1		2
Toplam	3	6	1	10

Kapsanan kazanımlar

- Felsefi metinleri yorumlama ve ana fikre ulaşma
- Felsefenin bireysel ve toplumsal işlevlerini metinden hareketle ayırt etme ve analiz etme
- Felsefi düşüncenin doğuş koşullarını sosyopolitik ve tarihsel bağlamıyla analiz edebilme
- Felsefi metinleri analiz ederek felsefi kavramları ve soruların ayırt edici niteliklerini açıklayabilme
- Felsefi sorgulama ile dogmatik düşünceyi ayırt etme
- Felsefi metin üzerinden argümanları analiz etme ve çelişkili ifadeleri ayırt etme
- Felsefenin toplumsal işlevlerini ayırt etme ve sınırlarını belirleme
- Felsefi soruları diğer soru türlerinden (gündelik, bilimsel) ayırt etme ve karakteristik özelliklerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme
- Felsefi metin çözümleme ve ana düşünceyi kavrama
- Felsefi metin analizi ve kavramsal ilişkilendirme